

'Karadeniz'de Hoca Olmak: Hatıralara Yansıyan Yönleriyle Yakın Dönemde Dinî Hayat' Projesi

Şenol Saylan | 0000-0003-0618-4907 | senolsaylan@gmail.com

Trabzon Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Hukuku Anabilim Dalı, Trabzon, Türkiye

ROD ID: 04mmwq306

Atıf Bilgisi

Saylan, Şenol. "Karadeniz'de Hoca Olmak: Hatıralara Yansıyan Yönleriyle Yakın Dönemde Dinî Hayat Projesi". *Trabzon İlahiyat Dergisi* 10/2 (Aralık 2023), 451-454.

Geliş Tarihi : 01.11.2023

Kabul Tarihi : 11.12.2023

Yayın Tarihi : 31.12.2023

Benzerlik Taraması : Yapıldı - iThenticate

Çıkar Çatışması : Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman : Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans : Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

'Being a Hodja in The Blacksea Region: Religious Life in The Recent Period With Aspects Reflected in Memories' Project

Şenol Saylan | 0000-0003-0618-4907 | senolsaylan@gmail.com

Trabzon University, Faculty of Theology, İslamic Law, Trabzon, Türkiye

ROD ID: 04mmwq306

Citation

Saylan, Şenol. "Being a Hodja in The Blacksea Region: Religious Life in The Recent Period With Aspects Reflected in Memories Project". *Trabzon Theology Journal* 10/2 (December 2023), 451-454.

Date of Submission : 01.11.2023

Date of Acceptance : 11.12.2023

Date of Publication : 31.12.2023

Plagiarism Checks : Yes - iThenticate

Conflicts of Interest : The author(s) has no conflict of interest to declare.

Grant Support : The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Copyright & License : Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Proje Tanıtımı

'Karadeniz'de Hoca Olmak: Hatıralara Yansıyan Yönleriyle Yakın Dönemde Dinî Hayat' Projesi

Doç. Dr. Şenol SAYLAN

Trabzon siyasal ve kültürel tarihî geçmişi yanı sıra son dönemde dinî tedrisatın yürütülmesi noktasında sunmuş olduğu katkılar ve yetiştirdiği isimlerle kendisinden söz ettiren “merkez” olarak vasıflandırılabilir şehirlerden birisidir. Bu özellik sadece bölge açısından değil ülkemizin muhtelif değişimlerle karşı karşıya olduğu son dönemin tarihi açısından da önem arz etmektedir. Trabzon'da, Osmanlı bakiyesi son nesil eliyle geleneksel eğitim almış, İmam-Hatip Okulları'nın, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ve İlahiyat Fakülteleri'nin kurulmasına, kurumsallaşmasına ve gelişmesine katkı sunmuş pek çok isim yetişmiştir.

Yüzyılı aşkın bir sürece yayabileceğimiz bu tarihi dönemde, Osmanlı'nın yıkılışına ve Cumhuriyet'in kuruluşuna şahitlik etmiş, kendilerinden kısaca “geçiş kuşağı” şeklinde bahsedilebilecek bir nesil, bölgenin ve ülkenin sosyal, kültürel, dinî hayatında bir şekilde etkin olmuştur. Söz konusu nesil ile muhatap olmuş ve kısaca “dinî tedrisatta Cumhuriyetin ilk kuşağı” olarak adlandırılabilir olan ve aramızdan bir bir çekildiği üzümlere müşahade edilen bu kuşağın anlatacaklarının yakın dönem dinî tedrisat tarihi ve bölge açısından önemli olduğu malumdur.

Bu amaçla Trabzon Üniversitesi İslâmî İlimler Uygulama ve Araştırma Merkezi yönetiminde yer alan akademisyenler¹ tarafından, genel olarak Karadenizli, özel olarak da Trabzonlu hocalara dair anlatılmayan ve göz ardı edilen pek çok detayın, ilişki ağının gün yüzüne çıkmasını sağlayacak bir proje hazırlanmıştır. “*Karadeniz'de Hoca Olmak: Hatıralara Yansıyan Yönleriyle Yakın Dönemde Dinî Hayat*” adıyla hazırlanan proje ile söz konusu hocaların yetişme süreçleri ve başta Karadeniz bölgesi olmak üzere ülkenin din eğitimi katkılarının ele alınması hedeflenmiştir. Projeyi hayata geçirmek üzere öncelikle destekleyici paydaş kurum olan Trabzon Büyükşehir Belediyesi ile Trabzon Üniversitesi arasında ortak bir protokol imzalanmıştır.

Yakın dönemin “canlı tanıkları” denilebilecek olan isimleri tespit etmek ve bu kimselerin anlatılarını kayıt altına almayı hedefleyen projede öncelikli olarak amaçlanan çıktılara katkı sağlayacağı düşünülen ve görüntülü mülakat yapılabilecek kişiler tespit edilmiştir. Projenin daha verimli olması adına görüşme planı yapılan kimseleri tanımaya yönelik ön hazırlık süreci yapılmış; süreçlere etkileri, dönemsel bazı hadiseler yanında yaş ve sağlık gibi etkenler de dikkate alınarak görüşülecek kişiler belirlenmiştir. Bu kişiler belirlenirken Trabzon'un farklı bölgelerini kuşatıcı olmasına özellikle dikkat edilmiş, Trabzon'un tüm ilçelerinden yörede etkin olmuş şahsiyetler tercih edilmeye çalışılmıştır. Daha sonra proje ekibinin geniş bir istişare süreci sonunda belirlediği ana prensipler çerçevesinde yarı ya-

1 Yürütücülüğünü Doç. Dr. Selim DEMİRCİ'nin üstlendiği projeye, Doç. Dr. Süleyman GÜR, Doç. Dr. Eyüp ÖZTÜRK, Doç. Dr. Şenol SAYLAN, Doç. Dr. Fatih TOPALOĞLU, Öğr. Gör. Ahmet Cevdet KARACA araştırmacı, yüksek lisans öğrencileri Cansel AKGÜL, Fatma Rabia Nur DÜZENLİ ve Serpil ARSLAN ise bursiyer olarak katkı sunmuşlardır.

pılandırılmış görüşmede sorulması muhtemel sorular hazırlanmıştır. Bu bağlamda tespit edilen 40 kişiyle başta Trabzon olmak üzere İstanbul, Ankara, Bursa, Sakarya ve Rize'de uzman teknik ekiple iki saate varan görüntülü mülakatlar yapılmıştır. Ayrıca bu görüşmeler sırasında söz konusu dönemle ilgili evrak ve resimler de kayıt altına alınmıştır.

Çekimlerden sonra tüm kayıtlar proje ekibi tarafından beraberce baştan sona izlenmiş, teknik uzmanlar tarafından gözden geçirilerek istifade edilebilir hale getirilmiştir. Ayrıca görüşmelerdeki önemli ve etkileyici kısımları içeren yüze yakın fragman hazırlanmıştır. Söz konusu yayınlar İslami İlimler Uygulama ve Araştırma Merkezi ile Trabzon Büyükşehir Belediyesi'ne ait dijital platformlarda ilgililerin istifadesine sunulacaktır. Ayrıca mülakatlar proje ekibi tarafından çözümlemesi yapıлып Trabzon Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları arasında neşredilecektir.

Yapılan görüntülü mülakatlardan da anlaşılacağı üzere bölgedeki merkez şahıslarla irtibatı olan pek çok talebe/hoca/âlimin özel ilmî serüvenlerinin hala merak uyandıracak kapalılıkta olduğu görülmektedir. Bu çalışma öncelikle yazı ve anlatımlarda "ihmal edilen bu kesimi" hatıralar üzerinden tespit edip onların merkez isimlerle irtibatını kurmayı sağlayacaktır. Projede yorum yapma veya analizden daha ziyade mülakat yapılan kimselerin aktarımlarının ve belirli olaylara bakışı kayıt altına alınmaya çalışılmıştır. Proje ile bölgedeki dini hayatın ve tedrisatın akışı, bu alanda yetişen ilim adamlarının ülkemize katkıları, farklı alanlarda etkili olmuş isimlerin tespiti, bunların birbiri ile ilişkilerini belirleme ve ortaya koymak hedeflenmiştir. Mülakat yapılan isimlerin ilişki ağı ve bunlara dair anlatımları, dönemlerinin sosyal ve yeri geldiğinde siyasal olaylarına bakışı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Proje vasıtasıyla ortaya konan çıktıların pek çok sosyal bilimci için farklı pencereler açacağı, satır arası okumalara imkân sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca online/dijital imkanların çok geniş kesimlerin ilgisi nedeniyle hem geleceğe hem de günümüz fertlerine ulaşmada bir köprü olduğu artık yadsınamaz bir realitedir. Dolayısıyla ilk hocaların öğrencilerinin kayıt altına alınan hatıralarının, ulaşacakları kitle açısından kitaplar kadar hatta onlardan daha etkin "çalışmalar" olması beklenmektedir.